

W kontrze do Chin – Niemcy wobec regionu Indo-Pacyfiku

Lidia Gibadło

Rosnący wpływ Chin na obszarze Indo-Pacyfiku, potencjalnie zagrażający interesom bezpieczeństwa i gospodarczym RFN, skłonił niemiecki rząd do przyjęcia wytycznych w sprawie polityki wobec tego regionu. Ich głównym elementem jest zacieśnienie współpracy z członkami ASEAN-u oraz takimi państwami jak Indie, Japonia, Korea Płd. czy Australia. Choć dokument sygnalizuje ewolucję niemieckiej strategii wobec ChRL traktowanej coraz bardziej jako konkurent, jej wdrażanie może być ograniczone z powodu obaw o pogorszenie relacji z największym partnerem handlowym RFN.

Na początku września br. rząd RFN przyjął wytyczne w sprawie polityki wobec Indo-Pacyfiku, definiowanego jako obszar położony w basenach oceanów Indyjskiego i Spokojnego. Dokument ma stanowić podstawę działania Niemiec w regionie o rosnącym znaczeniu dla gospodarki światowej, w którym dochodzi do konfrontacji interesów politycznych i bezpieczeństwa wielu państw. Sednem wytycznych jest jednak odpowiedź na jedno z podstawowych wyzwań niemieckiej polityki zagranicznej – zredefiniowania relacji z Chinami. Choć autorzy dokumentu nie wskazują bezpośrednio na ChRL, co mogłoby pogorszyć relacje z największym partnerem handlowym RFN, to treść dokumentu wskazuje, że chińskie działania w regionie są jednym z głównych powodów jego powstania.

Interesy Niemiec w regionie Indo-Pacyfiku. Wzrost zaangażowania RFN w Indo-Pacyfiku ma chronić jej dwa podstawowe interesy. Pierwszym jest zabezpieczenie relacji gospodarczych z państwami regionu. Dla Niemiec Azja jest drugim po Europie regionalnym partnerem handlowym o udziale 14,6% i 20% odpowiednio w eksporcie i imporcie RFN, włączając w to ChRL. Dodatkowo rynki azjatyckie pozostają niezmiennie obiektem zainteresowania niemieckich firm: w 2018 r. RFN odnotowała wzrost inwestycji w takich państwach jak Chiny (+5,5%), Indie (+6,1%) czy Korea Płd. (+4,2%).

Warunkiem płynnej wymiany handlowej oraz funkcjonowania niemieckich firm jest realizacja drugiego celu – zapewnienia stabilności w regionie pozwalającego na transport towarów drogą morską (ponad 20% niemieckiej wymiany handlowej w 2018 r.) Szczególne obawy dotyczą

konsekwencji sporu amerykańsko-chińskiego. [Kontynuacja wojny handlowej osłabia wzrost światowej gospodarki, co uderza przede wszystkim w największych globalnych eksporterów jak RFN.](#) Dodatkowo wybuch konfliktu militarnego między USA i Chinami wymusiłby na RFN opowiadzenie się po stronie USA jako kluczowego sojusznika i gwaranta bezpieczeństwa, narażając tym samym relacje z ChRL.

Przesłanki przyjęcia wytycznych. Jedną z przyczyn publikacji wytycznych w sprawie Indo-Pacyfiku było pogorszenie relacji z ChRL. Chodzi o [dezinformację chińskich władz dot. skali epidemii COVID-19](#), która umożliwiła rozprzestrzenianie się wirusa poza Chiny. Pandemia unaoczniała również skalę uzależnienia gospodarki RFN od sytuacji na rynku ChRL, będącej największym partnerem handlowym Niemiec. Dodatkowo [osłabienie gospodarcze UE zwiększyło ryzyko przejęć firm w całej Unii przez chińskie podmioty.](#)

Czynnikami antagonizującymi relacje RFN–ChRL była chińska reakcja na krytykę państw UE i Niemiec dot. polityki Chin wobec Hongkongu. Ambasada ChRL w Berlinie potępiła wstrzymanie przez RFN wykonywania umowy ekstradycyjnej z Hongkongiem. Powodem do niezadowolenia chińskich przedstawicieli stało się również tegoroczne spotkanie niemieckich parlamentarzystów z grupą tajwańskich polityków. Oba wydarzenia zostały określone przez stronę chińską jako „ingerencja w wewnętrzne sprawy Chin”. Istotnym czynnikiem są także działania ChRL na Morzu Południowochińskim postrzegane przez Niemcy jako zagrażające stabilności regionu. We wrześniu br., wspólnie z Francją i Wielką Brytanią, RFN złożyła w ONZ notę, w której

BIULETYN PISM

odrzuca [chińskie „prawa historyczne” do obszarów morskich na Morzu Południowochińskim](#) jako sprzeczne z prawem międzynarodowym. W efekcie napięć w relacjach z ChRL Niemcy dążą do zdywersyfikowania relacji w regionie – wzmocnienie współpracy z państwami ASEAN-u, Indiami czy Australią ma wskazać, że RFN nie akceptuje działań Chin i jest gotowa przeciwdziałać zdominowaniu Indo-Pacyfiku przez jedno państwo.

Niemieckie wytyczne są również odpowiedzią na francuską i [amerykańską strategię dot. regionu](#). RFN podobnie jak USA negatywnie ocenia działania Chin, choć jednocześnie chce uniknąć wciągnięcia w amerykańsko-chińską konfrontację. Dodatkowo RFN chce współtworzyć strategię wobec Indo-Pacyfiku na poziomie UE. Francja jako państwo o większym potencjale militarnym niż RFN, terytoriach zamorskich w tym regionie i stałym członkostwie w Radzie Bezpieczeństwa ONZ ma mocniejszą pozycję w kształtowaniu unijnych wytycznych. Dlatego, publikując własny dokument, RFN zaznacza, że jest gotowa zwiększyć zaangażowanie w Indo-Pacyfiku, co pozwoli jej wpływać na treść unijnej strategii.

Cele i narzędzia. Punktem wyjścia do niemieckiej strategii w regionie jest promocja zasad wolnego handlu oraz multilateralizmu, jako paradygmatu wykluczającego dominację jednego lub kilku państw. Dlatego RFN zamierza kontynuować dotychczasową współpracę z regionalnymi instytucjami, a przede wszystkim z ASEAN-em. Niemcy planują przenieść poziom współpracy z organizacją z tzw. partnerstwa w rozwoju na poziom „partnerstwa w dialogu”, co pozwalałoby na organizację regularnych spotkań przedstawicieli wysokiego szczebla dot. sytuacji w regionie i na świecie.

Kolejnym celem RFN jest ochrona środowiska i pomoc w dostosowaniu Indo-Pacyfiku do konsekwencji zmian klimatu postrzeganych jako zagrożenie dla regionalnego bezpieczeństwa i gospodarki. Realizacji tych zadań ma służyć wsparcie finansowe oraz eksperckie dla poszczególnych państw i organizacji w zakresie walki z zanieczyszczeniem mórz i oceanów oraz ochroną bioróżnorodności. W ramach promocji energetyki odnawialnej RFN planuje m.in. dołączyć do Międzynarodowego Sojuszu Solarnego, zainicjowanego przez Indie.

Wśród niemieckich priorytetów znajduje się również zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności w regionie. Ma temu służyć przystąpienie RFN do Regionalnego porozumienia ws. zwalczania piractwa i ataków zbrojnych na statki w Azji, a także rozwijanie współpracy bilateralnej oraz w ramach NATO z takimi państwami jak Japonia czy Australia, w tym w obszarze cyberbezpieczeństwa. RFN

zamierza również przeciwdziałać szerzeniu dezinformacji. Ma w tym pomóc m.in. otwarcie Niemieckiego Regionalnego Centrum Informacyjnego w Singapurze dostarczającego informacji o wydarzeniach w RFN. Tradycyjnie na liście niemieckich celów znalazła się również ochrona praw człowieka.

Elementem niemieckiej strategii jest też dywersyfikacja łańcuchów dostaw i wzmocnienie relacji handlowych z państwami regionu. Ma w tym pomóc wsparcie dla sieci niemieckich izb handlowych, zawarcie umów o wolnym handlu z Nową Zelandią, Australią i Indonezją przez UE, modernizacja istniejącego porozumienia z Koreą Płd., a także zawarcie unijnej umowy inwestycyjnej z Chinami. Obecność Niemiec ma wzmocniać także popularyzacja korzystnego wizerunku RFN. Do realizacji tego celu mają służyć zarówno Instytuty Goethego, jak i wsparcie dla projektów naukowych realizowanych przez takie placówki jak Niemiecko-Wietnamski Uniwersytet w Ho Chi Minh.

Wnioski. Wytyczne polityki wobec Indo-Pacyfiku wskazują na ewolucję podejścia RFN do Chin, które z partnera stają się w coraz większym stopniu jej konkurentem. Ewolucji tej sprzyja osłabienie wizerunku Chin w oczach niemieckiej opinii publicznej i możliwe wejście do rządu po wyborach w 2021 r. Zielonych, popierających przyjęcie bardziej konfrontacyjnego stanowiska w relacjach z ChRL. Niewykluczone, że takie podejście mogłoby zyskać poparcie wśród członków CDU, której [część sprzeciwia się uczestnictwu chińskich firm w budowie niemieckiej sieci 5G](#). Tempo zmiany będzie jednak spowalniane ze względu na znaczenie Chin dla niemieckiej gospodarki – wobec jej osłabienia związanego z pandemią COVID-19 RFN będzie powstrzymywać się przed podejmowaniem decyzji rozszerzających katalog sporów z ChRL.

Warunki do zwiększenia aktywności RFN w Indo-Pacyfiku stwarza zwycięstwo Joe Bidena w amerykańskich wyborach prezydenckich. Licząc na poprawę relacji z USA, RFN będzie mocniej podkreślać gotowość do większego zaangażowania w inicjatywę dot. bezpieczeństwa regionu. Niemieckie wytyczne mogą stać się również decydującym impulsem i podstawą do wypracowania unijnej strategii wobec Indo-Pacyfiku, wskazując, że należy odejść od koncentrowania się na kontaktach z ChRL i w większym stopniu zdywersyfikować relacje z regionem. Perspektywa rozszerzenia dostępu do rynków regionalnych oraz niekonfrontacyjny charakter dokumentu w stosunku do ChRL mogą przekonać państwa UE do niemieckiej wizji. Polska mogłaby wykorzystać format Trójkąta Weimarskiego do przedstawienia własnych propozycji dot. unijnej polityki wobec regionu.